Казка і міф у романі Габріеля Гарсіа Маркеса «Сто років самотності»

У романі Габріеля Гарсіа Маркеса «Сто років самотності» є два стилеутворюючих начала: іронія і казка. Давайте більш докладно зупинимося на другому. Життєдайні води казки обмивають історичну твердінь роману. Вони приносять із собою поезію. Казка просочується в життя сімейства Буендіа. У романі постійно зустрічаються і казкові сюжети, і казково-поетичні образи, асоціації. У всемогутнього Джека Брауна просвічує казковий чаклун-перевертень. А в солдатах, викликаних на розправу зі страйкарями, — «багатоголовий дракон». Є в романі і більш масштабні асоціації. Похмуре місто, батьківщина Фернанди, де по вулицях бродять примари і дзвони тридцяти двох дзвіниць щоденно оплакують свою долю, знаходить риси царства цього чарівника.

По сторінках роману пролягли казкові шляхи. По ним приходять цигани в Макондо, по ним від поразки до поразки мандрує непереможний полковник Ауреліано, по ним у пошуках «найкрасивішої жінки на світі» блукає Ауреліано Другий.

У романі є і добре знайома Габо, «домашній» різновид казкового пророцтва — карточні гадання і пророкування долі. Ці пророцтва поетичні, загадкові, незмінно добрі. Але в них є одна хиба — реальна життєва доля, якою відає вже письменник Гарсіа Маркес, складається їм усупереч. Так, Ауреліано Хосе, якому карти наобіцяли довге життя, сімейне щастя, шістьох дітей, замість цього одержав кулю у груди. «Ця куля, очевидно, погано розбиралася в пророкуваннях карт», — смутно іронізує письменник над тілом чергової жертви громадянської війни.

У романі є і призначені казці по чину смерть і привиди. Але смерть тут аж ніяк не карнавальна, гротескна маска з її обов’язковими атрибутами: черепом, скелетом, косою. Це проста жінка в синій сукні. Вона, яку казці, наказує Амаранті шити собі саван, але її, теж як у казці, можна обдурити і затягти шиття на довгі роки. Привиди тут також «одомашнені» і «офункціоновані». Вони уособлюють «розкаяння совісті» (Труженсіо Агілар) або родинна пам’ять (Хосе Арнадіо під каштаном).

У романі присутні й арабські казки з «Тисяча й однієї ночі». Ці казки приносять цигани, і тільки з циганами вони пов’язані.

За своїм походженням казка — або дочка міфу, або молодша сестра, тому у міфологічній табелі про ранги вона стоїть на сходинку нижче від міфа з його величчю, абсолютністю, універсальністю. Проте між ними існують родинні зв’язки. Міф — «частка людства». Але на цю назву може претендувати і казка, хоча вона у деякій мірі обмежена національними рамками.